

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΔΕΠΠΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΣ
(12-14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2005)

**Project: Η Αναζήτηση της Αλήθειας από Φιλοσόφους,
Τραγικούς Ποιητές, Διδασκάλους άλλων Θρησκειών**

ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

Μτ Θεολογίας, υπ.Δρ. Ειδικής Διδακτικής
Καθηγήτρια 1^{ου} Ενιαίου Πειραματικού Λυκείου Αθηνών

14.12.2005

Project

ΘΕΜΑ: Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ, ΤΡΑΓΙΚΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΑΛΛΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

Η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης προβάλλει συχνά ως ιδανική μέθοδο διδασκαλίας την εφαρμογή σχεδίων εργασίας. Τα σχέδια εργασίας ή project, όπως έχει επικρατήσει ο όρος στην Παιδαγωγική, δεν είναι κάτι νέο για την εκπαίδευση εφόσον χρόνια τώρα εφαρμόζονται στη διδακτική πράξη¹. Είναι σαφές ότι η μέθοδος αυτή παρουσιάζει πλεονεκτήματα σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία. Τα πλεονεκτήματα αυτά συνοψίζονται σε αυτό που συνηθίζουμε να λέμε «ανάπτυξη δεξιοτήτων» των μαθητών μας. Αν το παραδοσιακό σχολείο καλλιεργεί μόνο(;) τις γνωστικές ικανότητες των παιδιών, η μέθοδος αυτή εστιάζοντας στο «πώς» και όχι στο «τι» της μάθησης, αποβλέπει στην ολόπλευρη καλλιέργεια των δυνατοτήτων των μαθητών μας. Φυσικά δεν είναι δυνατόν να παραβλέψουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στην εφαρμογή των σχεδίων εργασίας. Έλλειψη χρόνου ή υποδομής είναι ανασταλτικοί παράγοντες για την εφαρμογή των σχεδίων εργασίας.

Εμείς προτείνουμε ένα σχέδιο εργασίας το οποίο δεν είναι χρονοβόρο ή δύσκολο στην εφαρμογή του, εφόσον δεν απαιτεί υποδομή που δε διαθέτουν τα σχολεία. Επιπλέον έχει το πλεονέκτημα ότι η διεπιστημονική προσέγγιση του είναι πολύ ευδιάκριτη. Με αυτό τον τρόπο ο δάσκαλος μπορεί να συνδυάσει γνώσεις και άλλων μαθημάτων κάνοντας ένα σύνθετο project.

Οι διαθεματικές έννοιες που προβάλλονται είναι: η επικοινωνία, η μεταβολή, η αλληλεπίδραση, το σύστημα. Με την ανάπτυξη του σχεδίου εργασίας, που προτείνουμε, ο μαθητής θα πρέπει ν' αντιληφθεί τον τρόπο με τον οποίο η ανθρώπινη αυτοσυνειδησία μεταβάλλεται μέσα από αυτή την αδιάκοπη πορεία αναζήτησης της αλήθειας. Σημαντική είναι η αλληλεπίδραση των επιμέρους πολιτισμών στην εξέλιξη του ανθρωπίνου πνεύματος. Μέσα από ένα σύστημα σχέσεων, κλειστών ή ανοιχτών, ο άνθρωπος αναζητά το απόλυτο ως σημείο αναφοράς του, ως παράγοντα που νοηματοδοτεί τη ζωή του.

¹ Πρώτος χρησιμοποίησε τον όρο ο παιδαγωγός Richards αναφερόμενος κυρίως στη χειρονακτική εργασία. Βλ. K.Frey, Η «μέθοδος Project», Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη. Μτφρ. Κ. Μάλλιου, Εκδ. Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1986, σ.8-9.

Οι επιμέρους επιστήμες υπηρετούν αυτή ακριβώς την αναζήτηση της αλήθειας, προσπαθώντας να δώσουν απάντηση σε θεμελιώδη ερωτήματα του ανθρώπου. Το τέλος της αναζήτησης είναι η πρόσκληση του Χριστού «έρχου και ίδε» που απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους όλων των εποχών.

Στόχοι:

Μέσα σε ένα κλίμα αυτενέργειας, πρωτοβουλιών και πειραματισμών οι μαθητές θα πρέπει ν' αποκτήσουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες που θα τους κάνουν ικανούς:

- ◆ Να εντοπίσουν και να κατανοήσουν τους **τρόπους** με τους οποίους οι άνθρωποι αναζητούν την αλήθεια.
- ◆ Να αντιληφθούν **γιατί** οι άνθρωποι αναζητούν την αλήθεια.
- ◆ Να κατανοήσουν ότι οι άνθρωποι έκαναν πολλές προσπάθειες για να προσεγγίσουν την αλήθεια με σχετική όμως επιτυχία. Ο άνθρωπος με τις δυνάμεις του ανακαλύπτει μόνο ένα μέρος της αλήθειας και όχι την Αλήθεια στην πληρότητά της που αποκαλύπτεται από τον ίδιο το Θεό.
- ◆ Να πληροφορηθούν για την πολύπλευρη και σύνθετη σχέση του ανθρώπου με το Θεό, τον κόσμο, τον συνάνθρωπο, τον ίδιο τους τον εαυτό.
- ◆ Να κατανοήσουν την συμβολή των διαφορετικών πολιτισμών στην αναζήτηση της αλήθειας.

Μέσα –Υλικά:

- Εγκυκλοπαίδειες, βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, τηλεοπτικές εκπομπές.
- Η/Υ για την αναζήτηση πληροφοριακού υλικού και για την παρουσίαση του Προγράμματος
- Φωτογραφική μηχανή
- Πίνακας για την τελική παρουσίαση κειμένων (σύντομων), φωτογραφιών, σκίτσων.
- Φύλλα εργασίας για την καταγραφή των απόψεων των μαθητών.

Διάρκεια:

8 Διδακτικές ώρες.

Είδη δραστηριοτήτων:

Καταιγισμός ιδεών (Brainstorming), Παίξιμο ρόλων (Role playing), Ομάδες Εργασίας (Group Work), Συζήτηση στην τάξη, Μέθοδος Χιονοστιβάδα (Snowballing).

Οργάνωση τάξης:

Εργασία σε ομάδες.

Διαδικασία:

Επιλογή του θέματος: Για την επιλογή του θέματος προτείνουμε τον «καταιγισμό ιδεών» (*Brainstorming*). Με βάση το κεντρικό θέμα του 1ου Κεφαλαίου, που είναι η αναζήτηση της αλήθειας, οι μαθητές προβαίνουν σε μια ελεύθερη και αυθόρμητη έκφραση ιδεών. Οι μαθητές καλούνται να συμβάλλουν στην εξέταση του ζητήματος με οποιαδήποτε ιδέα ή πρόταση έστω και αν αυτή μοιάζει φανταστική ή απραγματοποίητη. Οι απόψεις τους καταγράφονται στον πίνακα και στη συνέχεια ακολουθεί σχολιασμός. (Σημ. στη συνέχεια θεωρούμε ότι το θέμα το έχουν ήδη επιλέξει οι μαθητές).

Αναζήτηση και επεξεργασία πληροφοριακού υλικού: α) «Ομάδες Εργασίας», β) «Παίξιμο ρόλων». Α) Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες 5-6 ατόμων και αναλαμβάνουν να συγκεντρώσουν τις σχετικές με το θέμα τους πληροφορίες. Προτείνουμε το χωρισμό του θέματος σε επιμέρους θεματικές ενότητες. Έτσι κάθε ομάδα μπορεί ν' αναλάβει τη συγκέντρωση πληροφοριακού υλικού για τους αρχαίους Έλληνες, τους αρχαίους Αιγυπτίους ή Βαβυλώνιους, τους Φιλοσόφους, τους τραγικούς ποιητές ή τέλος για τους διδασκάλους άλλων θρησκειών. Εδώ είναι σημαντική η συνδρομή και άλλων μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος, όπως της Ιστορίας και της Μελέτης Περιβάλλοντος αλλά και των εμπειριών της καθημερινής ζωής. Οι μαθητές μπορούν να ζητήσουν τη βοήθεια καθηγητών ειδικοτήτων για την ολοκλήρωση της έρευνάς τους. Β) Το υποθετικό σενάριο υπάρχει σχεδόν έτοιμο στις πρώτες διδακτικές ενότητες. Πρόκειται για την περιπέτεια αναζήτησης της αλήθειας από τον «Άνθρωπο». Οι μαθητές μπορούν με βάση το επιμέρους θέμα που έχουν αναλάβει, να επιλέξουν τους ρόλους τους, π.χ. αρχαίοι Έλληνες, Αιγύπτιοι, τραγικοί ποιητές, φιλόσοφοι κ.λπ. Ο δάσκαλος/α σε όλη τη διαδικασία εποπτεύει τη δράση και επεμβαίνει στα σημεία που νομίζει πως είναι αναγκαίο. Στο τελευταίο στάδιο, οι συμμετέχοντες «βγαίνουν» από τους ρόλους τους και συζητούν την εμπειρία τους. Ο δάσκαλος/α σχολιάζει, συνοψίζει, αναγράφει τα κύρια σημεία των διαλόγων στον πίνακα, τα οποία οι μαθητές μεταφέρουν στις σημειώσεις τους.

Διεπιστημονική-Διαθεματική προσέγγιση

Γλωσσική προσέγγιση

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένων. Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτές που υπάρχουν ήδη στο βιβλίο του μαθητή ή να δημιουργήσει δικές του.

Παράδειγμα

Αντιστοιχίστε τις λέξεις:

Αιγύπτιοι	Υλική η αρχή του κόσμου
Αρχαίοι Έλληνες	Ποίημα για τη δημιουργία
Βαβυλώνιοι	Πίστη στη μεταθανάτια ζωή
Ίωνες Φιλόσοφοι	Μύθος για τη δημιουργία των γενών

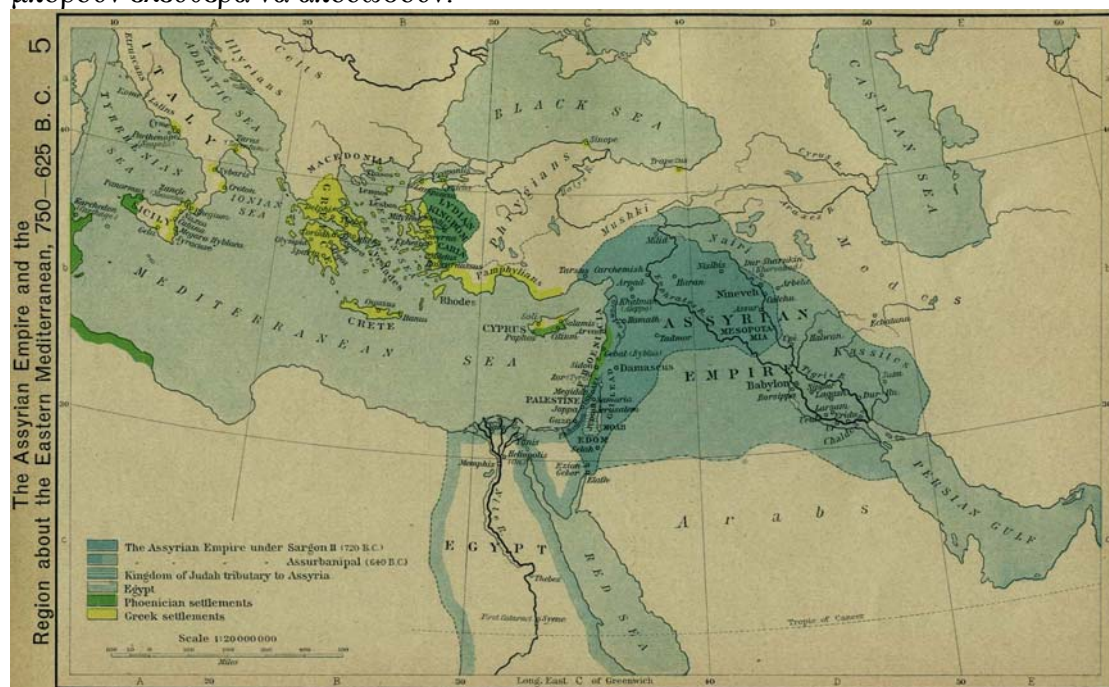
Ιστορική προσέγγιση

Οι μαθητές θα πρέπει να ανασύρουν στη μνήμη τους, τις γνώσεις που έχουν ήδη αποκτήσει από την ιστορία για τους αρχαίους πολιτισμούς. Η αναζήτηση του πληροφοριακού υλικού αναγκαστικά συνδέει το θέμα με το μάθημα της Ιστορίας. Θα πρέπει όμως οι μαθητές να αξιολογήσουν τις πληροφορίες που συγκεντρώνουν, διότι το ερώτημα είναι **πώς** αναζητούσαν οι λαοί αυτοί **την αλήθεια**. Ο δάσκαλος για να βοηθήσει τους μαθητές να εντοπίσουν μόνο τις αναγκαίες πληροφορίες μπορεί να χρησιμοποιήσει τον πίνακα που προτείνουμε:

Λαοί	Απαντήσεις στην αναζήτηση της αλήθειας
Αρχαίοι Έλληνες	
Φιλόσοφοι	
Τραγικοί ποιητές	
Αιγύπτιοι	
Βαβυλώνιοι	

Προσέγγιση από το Εμείς και ο Κόσμος και τα Εικαστικά

Οι μαθητές μπορούν να ζωγραφίσουν το χάρτη με τα μέρη που αναφέρονται στην ενότητα και να σχεδιάσουν την πορεία αναζήτησης της Αλήθειας από τον Άνθρωπο. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει ως υπόδειγμα έναν ιστορικό χάρτη τον οποίο τα παιδιά μπορούν ελεύθερα να αποδώσουν.

Εξαγωγή συμπερασμάτων – παρουσίαση αποτελεσμάτων του προγράμματος

Επιλέγουμε τη μέθοδο της «Συζήτησης» και της «Χιονοστιβάδας» (Snowballing). Με τη συζήτηση γίνεται ανταλλαγή απόψεων μέσα στην εκπαιδευτική ομάδα γύρω από το θέμα με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων. Με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας κάθε μαθητής, ατομικά, σχολιάζει γραπτά την εμπειρία του για 3-4 λεπτά. Συγκρίνει, στη συνέχεια, τα σχόλιά του με έναν άλλο μαθητή, για 8-10 λεπτά, εντοπίζοντας κοινά σημεία και διαφορές. Οι απόψεις των ομάδων παρουσιάζονται στην ολομέλεια, όπου γίνεται σύνθεση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Το τελικό προϊόν μπορεί να είναι:

- ◆ Μια έκθεση σκίτσων ή φωτογραφίας
- ◆ Κάποια άρθρα για τη σχολική εφημερίδα
- ◆ Ένα έντυπο με φωτογραφίες και προσωπικά σχόλια
- ◆ Ένα CD, μια παρουσίαση με Power point
- ◆ Μια έκθεση με αποκόμματα από εφημερίδες και περιοδικά στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης
- ◆ Ένα θεατρικό έργο ή κάποια άλλη δραστηριότητα (τραγούδι, χορός, ποίημα, βίντεο) μικρής διάρκειας

Αξιολόγηση:

Κατά την αξιολόγηση θα πρέπει να εκτιμηθεί:

- το ενδιαφέρον και η ενεργός συμμετοχή των μαθητών
- η ατμόσφαιρα φιλίας και συνεργασίας
- η ανάληψη πρωτοβουλιών
- Η ικανότητα συγκέντρωσης στην εργασία που έχει ανατεθεί αλλά και διαχείρισης του χρόνου δουλειάς
- Η δημιουργική φαντασία και η ανάπτυξη κριτικού πνεύματος
- Η δυνατότητα ολοκλήρωσης μιας εργασίας αλλά και του ελέγχου για τυχόν λάθη (αυτοδιόρθωση)
- Η ικανότητα αναζήτησης πληροφοριών αλλά και η χρησιμοποίηση των γνώσεων που έχουν αποκτηθεί από άλλα μαθήματα (μεταβίβαση της μάθησης)
- Η ενεργοποίηση της μνήμης, της σκέψης, της λογικής
- Η ικανότητα της απομόνωσης των αναγκαίων πληροφοριών
- Η ικανότητα του μαθητή να ξεπερνά δυσκολίες, τυχόν αποτυχίες και να επιλύει προβλήματα
- Η δυνατότητα αποδοχής κανόνων

Και ειδικότερα για το συγκεκριμένο θέμα, η επίτευξη των στόχων:

- Κατανόηση του λόγου και του τρόπου αναζήτησης της αλήθειας από τον άνθρωπο
- Αξιολόγηση της συνεισφοράς των διαφορετικών πολιτισμών στην αναζήτηση της αλήθειας
- Συνειδητοποίηση της πολύπλευρης σχέσης του Θεού με τον άνθρωπο και της αποκάλυψης της Αλήθειας από τον ίδιο το Θεό

Επέκταση διδασκαλίας:

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα παρουσιάζει πλεονεκτήματα στη διαδικασία της μάθησης, διότι συνδυάζει πολλές μεθόδους προσέγγισης του μαθησιακού αγαθού.

Γι' αυτό το λόγο και θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και σε άλλες παρόμοιες δραστηριότητες και να συνδυαστεί με τη διδασκαλία και άλλων μαθημάτων, εφόσον η προσέγγιση είναι ολοφάνερα διεπιστημονική.